

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu) (U 26/2022 vp): Ympäristövaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 19/2022 vp—U 26/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- ympäristövaliokunta YmVL 19/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ympäristöneuvos Maarit Haakana, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sari Rapinoja, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Marja Ola, Kaupan liitto ry
- lakimies Kai Massa, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- tutkijaopettaja Antti Kosonen, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Omakotiliitto ry

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2022 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi ehdotuksen uudelleen laadituksi direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta 15.12.2021. REPowerEU-suunnitelman yhteydessä komissio lisäsi aiempaan ehdotukseensa uuden ehdotuksen aurinkoenergian käytön edistämisestä (uusi 9 a artikla).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta komission joulukuussa 2021 antamaan direktiiviehdotukseen on esitetty eduskunnalle 31.3.2022 toimitetussa kirjelmässä U 26/2022 vp. Niiltä osin kantoja ei ole tässä vaiheessa tarpeen täsmentää. Tällä kirjeellä täydennetään valtioneuvoston kantaa REPowerEU-ehdotukseen liittyvillä kannoilla seuraavasti:

Valtioneuvosto pitää komission antamaa ehdotusta tervetulleena ja pitää tärkeänä, että aurinkoenergiaa edistetään EU-alueella. Valtioneuvosto toteaa, että aurinkoenergian merkitys EU-alueella, myös Suomessa, tulee kasvamaan merkittävästi lähivuosina.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, ettei komissio ole ehdotuksessaan perusteellisesti arvioinut sen vaikutuksia. Ehdotuksen jatkokäsittelyssä on pyrittävä tarkastelemaan ehdotuksen mahdollisia vaikutuksia muiden energialähteiden investointeihin, energiamarkkinoihin, energiajärjestelmään, kotitalouksien ja yritysten kustannuksiin sekä EU-alueen aurinkopaneelituotantokapasiteettiin liittyen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä uusien rakennusten suunnittelua siten, että aurinkoenergian tuotantopotentiaali voidaan optimoida sijaintipaikan aurinkosäteilyn mukaan, mikä mahdollistaa aurinkoteknologian myöhemmän asentamisen kustannustehokkaasti. Valtioneuvosto kuitenkin korostaa, että uuden rakennuksen suunnittelussa on huomioitava muutkin reunaehdot, kuten rakennusta koskevat olennaiset tekniset vaatimukset tai olemassa olevasta kaavoituksesta johtuvat tarpeet.

Valtioneuvosto voi hyväksyä uusiin julkisiin ja kaupallisiin rakennuksiin ehdotetut veloitteet ottaa käyttöön soveltuvat aurinkoenergiajärjestelmät. Uusien julkisten ja kaupallisten rakennusten osalta valtioneuvosto pitää ehdotettua aikataulua, vuoden 2026 loppuun mennessä liian tiukkana. Valtioneuvosto pitää perusteltuna ehdotuksen tavoitteita asuinrakennusten uudisrakentamisen aurinkoenergiajärjestelmien osalta, mutta näkee ehdotuksessa myös ongelmia. Valtioneuvosto korostaa, että uusia asuinrakennuksia koskevan sääntelyn tulee huomioida jäsenvaltioiden kansalliset olosuhteet, ilmasto-olosuhteet ja soveltuminen kansalliseen energiajärjestelmään. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei aurinkoenergiajärjestelmistä säädetä ehdotuksessa yksityiskohtaisesti, eikä esimerkiksi säädetä siitä koskeeko asennusvelvoite aurinkosähkö- vai aurinkolämpöjärjestelmää.

Valtioneuvosto ei pidä hyvänä pakollista veloitetta aurinkoenergiajärjestelmien asentamiseksi olemassa oleviin julkisiin ja kaupallisiin rakennuksiin, erityisesti sidottuna komission antamaan aikatauluun. Valtioneuvosto pitää ehdotuksen sijaan perusteltuna aurinkoenergiajärjestelmän

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2022 vp

asentamisen laajamittaisten korjausten yhteydessä, jos tämä on teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti ehdotuksen sisältämiin joustomahdollisuuksiin ja siihen että ne määritellään yleisellä tasolla. Jäsenvaltioilla voi olla esimerkiksi maantieteellisen sijainnin johdosta erilaisia joustotarpeita. Valtioneuvosto korostaa, että direktiiviin sisällytettävien joustojen on mahdollistettava se, että velvoitteiden ulkopuolelle voidaan jättää rakennuksia, jotka ominaisuuksiltaan eivät sovellu aurinkoenergiajärjestelmien käyttöönottoon tai joissa aurinkoenergiajärjestelmällä ei ole teknistä tai taloudellista potentiaalia.

Valtioneuvoston mukaan vaatimusten soveltamisala tulisi rajata vain niihin uusiin rakennuksiin, joita muutoinkin koskevat voimassa olevassa direktiivissä energiatehokkuuden vaatimukset. Soveltamisalan ulkopuolelle tulisi jättää muun muassa kesämökkit, maanpuolustukseen liittyvät rakennukset sekä uskonnon ja hartauden harjoittamiseen tarkoitettut rakennukset.

Valtioneuvosto pitää ehdotettua vaatimusten soveltamisen aikataulua liian tiukkana uusien ja olemassa olevien julkisten ja kaupallisten rakennusten osalta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston kantaan yhtyen valiokunta pitää aurinkoenergian käytön edistämistä EU:ssa tärkeänä osana irrottautumista Venäjän energiasta sen Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan jälkeen. Aurinkosähköteknologia on kehittynyt voimakkaasti viime vuosikymmeninä, sen hinta on alentunut nopeasti ja tämän kehityksen odotetaan jatkuvan. Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi aurinkosähkön potentiaalin hyödyntäminen on siten monin tavoin kannattavaa. Valiokunta korostaa, että tätä koskevien tavoitteiden on oltava kunnianhimoisia, mutta samanaikaisesti sääntelyn olisi oltava kannustavaa pakottavan sijaan sekä riittävän joustavaa maantieteelliseen sijaintiin ja muihin olosuhteisiin liittyvien erilaisten tarpeiden johdosta.

Valiokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston kritiikkiä riittämättömistä vaikutusten arvioinnista ja liian kireistä täytäntöönpanoaikatauluehdotuksista. Velvoite ottaa käyttöön uusiin julkisiin ja kaupallisiin rakennuksiin soveltuvia aurinkoenergiajärjestelmiä on hyväksyttävä, mutta sääntelyn tulee jättää riittävät joustomahdollisuudet, jotta on mahdollista ottaa huomioon jäsenvaltion ilmasto-olosuhteet ja soveltuminen kansalliseen energiajärjestelmään ja muut tarpeelliset seikat. Velvoitteiden ulkopuolelle on myös jätettävä rakennukset, jotka ominaisuuksiltaan eivät sovellu aurinkoenergiajärjestelmien käyttöönottoon tai joissa näillä ei ole teknistä tai taloudellista potentiaalia. Komission ehdotus vastaakin hyvin pitkälle näihin vaatimuksiin jättäen jäsenvaltioille paljon päätösvaltaa, ja tämä vapaus tulee säilyttää.

Valiokunta toteaa lopuksi, että jatkossa tulee ottaa aurinkosähköpotentiaalin hyödyntäminen huomioon myös kaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa. Myös aurinkoenergiatutkimus on edistynyt, ja mielenkiintoinen on esimerkiksi Lappeenrannan—Lahden teknillisen yliopiston tutkimus, jonka mukaan aurinkosähköjärjestelmän suuntaaminen etelään oli taloudellisesti järkevintä kulutusprofiilista riippumatta. Järjestelmän suuntaus kannatti kuitenkin valita sen mukaan, haluttiinko sähköntuotannossa maksimoida omavaraisuus vai järjestelmän rahallinen tuotto. Kustannus-

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2022 vp

tehokkuusnäkökulmien ohella kaavoituksessa on edelleen muitakin huomioon otettavia tavoitteita, mutta rakennussuunnittelun ja kaavoituksen ratkaisuin on mahdollista helpottaa aurinkoenergian hyödyntämistä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 16.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Katja Taimela sd
varajäsen Rami Lehto ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos